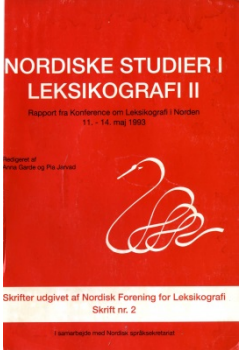

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Grammatiske informationer i ordbøger	
Forfatter:	Hans-Peder Kromann	
Kilde:	Nordiske Studier i Leksikografi 2, 1993, s. 143-151 Rapport fra Konference om leksikografi i Norden, 11.-14. maj 1993	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive	

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Grammatiske informationer i ordbøger

Hans-Peder Kromann

1. Spørgsmål

Hvordan skal vi *integrere* grammatik i ordbøger? Hvordan skal vi *præsentere* grammatiske informationer i ordbøger? I hvilke ordbogstyper kunne vi tænke os *selvstændige grammatikafsnit*? Det er de tre spørgsmål, som interesserer mig her.

Med grammatik i ordbøger mener jeg først og fremmest syntaks og dertil hørende semantik og sigter ikke til bøjningstabeller for de enkelte ordklasser. Jeg vil anskueliggøre problemstillingen på nogle af de svære tyske præpositioner¹; det er *an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen*, der som bekendt styrer enten akkusativ eller dativ.

Præpositioner er et oplagt fælles interesseområde for både leksikografi og grammatikografi. Hverken grammatikere eller leksikografer kan komme uden om præpositioners syntaks og semantik. I grammatikker behandles de i hvert fald som selvstændig ordklasse, og i ordbøger optræder præpositioner med selvstændige ordbogsartikler, hvortil kommer, at de indgår i utallige konstruktioner med verber, adjektiver og substantiver. Ordbøger skal være fulde af præpositioner, og hvis ikke de er det, så er det en mangel ved ordbogen. I det følgende begrænser jeg mig til præpositioner i tyske modersmålordbøger, men problemerne og løsningerne gælder *mutatis mutandis* også for andre sprogs modersmålordbøger samt for tosprogsordbøger.

2. Leksikografi og grammatikografi som komplementære størrelser

I de senere år er der udkommet en del ordbøger med selvstændige grammatikafsnit². Imidlertid er informationerne i grammatikafsnittene kun undtagelsesvis søgt integreret i ordbogsartiklerne. WAHRIG-ordbøgerne har dog et specielt design, hvor der ved hjælp af indekstal etableres krydsreferencer mellem ordbogsartikler og grammatikafsnit, men ellers er der ikke nogen krydsreferencer mellem disse ordbøgers grammatikafsnit og deres ordbogsartikler. Det er grunden til, at ordbøgers selvstændige grammatikafsnit snarere må anskues som en slags mini-grammatikker, der er trykt i samme bog som ordbogen. Det er sikkert nyttigt for mange brugere at have både en ordbog og en elementær grammatik i en og samme bog, men det kan ikke betegnes som den optimale løsning på at tilføre ordbøgerne flere grammatiske informationer.

Det er en udbredt opfattelse at anskue et sprogs grammatik og dets ordforråd som *komplementære størrelser*. I *grammatik-bøger* forventer man at få beskrevet ordklasserne

og de dertil hørende bøjningsparadigmer, ordstilling, transitivitet og valens, tempus, modus, diatese, o.l. Det er den systematiske beskrivelse, hvor grammatikograferne benytter et kerneordforråd til at anskueliggøre det grammatiske system og hvor de derfor præsenterer ordlister, som ikke behøver at være udtømmende. Det er kun ved de rene grammatiske ordklasser som pronominer, præpositioner, konjunktioner og adverbier, man kan forvente en udtømmende behandling af de til ordklassen hørende ord.

I *ord-bøgerne* derimod forventer man at få flest mulige ords betydninger beskrevet. Hvadenten det drejer sig om alfabetiske eller systematiske ordbøger, så går leksikograferne ud fra ordene. Modersmåleksikografer skal først og fremmest præsentere ordenes betydninger, og fremmedsprogsleksikografer præsentere ækvivalenter. Når leksikograferne endvidere forsyner ordbetydningerne med stilistiske, ortografiske, udtalemæssige samt grammatiske informationer, taler man om universalordbøger³.

Når man i fugleperspektiv kigger på ordbøger og grammatik-bøger fra det sidste halve århundrede, så ser de ud til at være gået hver deres vej. Det er som om den lingvistiske strukturalisme har medvirket til at fjerne leksikografi og grammatikografi fra hinanden. Er der med strukturalismen gået et helhedssyn på sprog tabt? I Tyskland i forrige århundrede turde Jacob Grimm, Daniel Sanders og Hermann Paul være penneførende for store ordbøger og store grammatikker. I Danmark i dette århundrede er det vistnok kun Paul Diderichsen og Aage Hansen, der har turdet prøve begge discipliner.

3. Integreret grammatik: Eksempler og syntaktiske konstruktioner

Ordbøgers grammatiske informationer er efterhånden blevet stabiliseret mht oplysninger om ordklasse og bøjning og som regel også om verbers transitivitet. Dertil kommer implicitte syntaktiske oplysninger under de enkelte opslagsord, i og med der anføres eksempler på ordenes brug.

Velvalgte eksempler er nyttige, fordi de kan illustrere et eller flere fænomener. Eksempler kan fx informere om hjælpeverber, transitivitet, valens, passivbrug, præpositioner og deres rektion. Alligevel er eksempler i sig selv ikke tilstrækkelige. Ordbogsbrugerne kan ikke uden videre generalisere ud fra enkelte illustrerende eksempler til en generel syntaktisk konstruktion. Eksemplerne bør derfor suppleres med generaliserede konstruktionsangivelser. Hvordan det kan gøres, vil jeg antyde med et eksempel på valens-, præpositions- og rektionsbrug fra WAHRIG-dtv (1978). I ordbogsartiklen

aufbauen 1 ... 2 (800) *auf einer Sache aufbauen sich auf eine Sache stützen, auf einer Sache gründen*; das Drama baut auf den Regeln der antiken Dramentechnik auf. 3 ...

gives der vitale oplysninger om verbets valens og ved præpositionen *auf* om den i dette tilfælde påkrævede rektion: De valensbundne sætningsled beskrives ved hjælp af talindekset (800)⁴, som indgår i et indeks over valensmønstre (Satzmuster) foran i ordbogen. Det er gennem konstruktionsangivelsen *auf einer Sache aufbauen*, at der generaliserende demonstreres, hvilken præposition *aufbauen* kombineres med. Endelig viser konstruktionsangivelsen og eksemplet ... *auf den Regeln* ..., hvilken kasus *auf* kræver i den-

ne valenskonstruktion. Såvel valens som rektion er integreret i konstruktionsangivelsen, og samtidig anskueliggøres begge kategorier i eksemplerne. Hvis konstruktionsangivelsen *auf einer Sache aufbauen* ikke var blevet medtaget, ville betydningsforklaringen *sich auf eine Sache stützen* have bidraget til at skabe forvirring om *auf*'s rektion.

Denne form for integration af syntaktiske informationer har Wahrig⁵ indført i tysk leksikografi. Heroverfor står DUDEN-ordbøger, som blot har konstruktionsangivelser, men ikke angivelse af hverken valensmønstre eller transitiv/intransitiv.

4. En ordbogsartikel med præpositionen *über*

I store universalordbøger (1-sprogede såvel som 2-sprogede) er artiklerne med ordene fra de 'rene' grammatiske ordklasser (pronomen, artikel, præposition, konjunktion, adverbier og hjælpeverber, modalverber) som regel lange ordbogsartikler. I mange ordbøger beskrives disse ord imidlertid temmelig rodet og ustruktureret. Potentielle brugere kan næppe forstå eller gennemskue forklaringerne, heller ikke selvom de prøver at forstå ved at analysere eksemplerne. Forklaringerne til de grammatiske ord er ikke særlig stringente eller konsistente hverken med sig selv eller med almindelige 'grammatiske' forklaringer. De kan indeholde modsigelser og utilstrækkelige forklaringer. Undertiden kan det se ud som om præpositioner bliver behandlet på samme måde som substantiver, og man gør deres hovedbetydninger til hovedinddelingskriteriet. Og dermed ser man bort fra disse ords syntaktisk-semantiske egenskaber, som måske med større held kunne lægges til grund for sådanne ordbogsartiklers struktur.

4.1. Duden Universalwörterbuch (1989)

For at give en smagsprøve på en ikke fyldestgørende beskrivelse af præpositioner skal vi se på den tyske præposition *über* i den førende tyske modersmålordbog⁶. I DUDEN UNIVERSALWÖRTERBUCH (1989) har artiklen for *über* en mediostruktur, som primært bygger på en beskrivelse af præpositionens hovedbetydninger og ikke på de grammatiske kategorier, som er kendetegnende for præpositioner. Eksempelvis beskrives betydningerne til I, 3 vha 'Reihen- od. Rangfolge', 'Rangordnung', 'Wert, der überschritten wird', 'Abhängigkeitsverhältnis'. Når man så analyserer ordbogens eksempler nærmere, viser det sig i flere tilfælde⁷ mere at være verbernes (jvf. *verfügen* og *herrschen* i I 3 d) end præpositionens betydning, der er blevet fremanalyseret, hvorimod væsentlige grammatiske egenskaber slet ikke fremdrages. Her gengives det grammatiske skelet samt eksempler fra artiklen for *über* i DUDEN UNIVERSALWÖRTERBUCH.

I. Präp. mit Dativ u. Akk.

1. (räumlich)

- a) (mit Dat.) sie wohnt über uns
- b) (mit Akk.) das Bild über das Sofa hängen

- c) (mit Dat.) der Nebel liegt über der Wiese
- d) (mit Akk.) er legte die Jacke über den Stuhl
- e) (mit Akk.) sie entkamen über die Grenze
- f) (mit Akk.) Tränen liefen ihr über die Wangen
- g) (mit Dat.) sie wohnen über der Straße
- h) (mit Akk.) der Rock reicht über das Knie
- i) (mit Akk.) der Weg führt über die S. hinaus
- j) (mit Akk.) der Zug fährt über Mannheim

2. (zeitlich)

- a) (mit Akk.) ich will über das Wochenende segeln
- b) (mit Akk.) fragen sie mich über acht Tage
- c) (mit Dat.) sie ist über der Arbeit eingeschlafen
- d) (mit Akk.) es ist zwei Stunden über die Zeit

- 3.
- a) (mit Dat.) er liegt über dem Durchschnitt
  - b) (mit Dat.) eine Temperatur über Null
  - c) (mit Akk.) Musik geht ihm über alles
  - d) (mit Akk.) über etwas verfügen, über jmdn herrschen

4. (mit Akk.) Fehler über Fehler

5. (mit Dat.) die Kinder sind über dem Lärm aufgewacht

6. (mit Akk.) er wurde über Gebühr gelobt

7. (mit Akk.) über etwas sprechen, reden

8. (mit Akk.) eine Rechnung über 50 DM

8. (mit Akk.) einen Aufruf über alle Sender bringen

10. (mit Akk.) Fluch über die Morder!

11. (mit Akk.) über etwas weinen, lachen,...

12. (mit Akk.) Kinder über 10 Jahre

II. Adverbium

- 1. a) über einen Meter breit
b) über und über
- 2. Gewehr über!
- 3. den ganzen Tag über fleißig lernen

III. Adjektiv

- 1. vier Mark sind über
- 2. a) kräftemäßig ist er mir über
b) es ist mir über, ihn darum zu bitten.

Ud fra et brugeraspekt er det svært at forestille sig indenlandske eller udenlandske

brugere, der kan få glæde af de grammatiske informationer i en sådan ordbogsartikel. Præpositionens hovedbetydninger (noget med sted, noget med tid og så et antal overførte betydninger) fremgår måske nok af artiklen, men mediostrukturen med dens manglende rektionsregler samt dens *ad hoc*-betydningsforklaringer og dertil hørende eksempler viser, at der ikke er lagt nogen som helst præpositionsgrammatisk analyse til grund for ordbogsartiklen⁸.

4.2. En præpositionsartikel med integreret grammatik

Hvilke grammatiske egenskaber er kendetegnende for præpositioners syntaks og semantik? Præpositionerne tilhører den særlige ordklasse, hvis elementer etablerer syntaktiske og semantiske relationer mellem to eller flere sætningsled. Det er derfor vigtigt at få beskrevet disse relationer mellem præpositionen og andre sætningsled. Naturligvis skal præpositioners hovedbetydninger fortsat beskrives i ordbogsartiklerne, men ikke på samme måde som substantiver, adjektiver og verber. I grammatiktunge ordbogsartikler må der tilføjes relevante syntaktisk-semantiske informationer. Omsat til præpositioner indebærer det, at tre fundamentalt forskellige syntaktisk-semantiske relationer *so* *oder* *so* skal lægges til grund for den grammatiske beskrivelse af dem:

1. Præpositioner manifesterer en **valensrelation** ved
  - 1.1. **præpositionsobjekter**
  - 1.2. **valensbundne adverbialer**

2. Præpositioner i ikke-valensbundne præpositionsgrupper manifesterer en **fri relation** i forhold til det ved valensmønstret betegnede sagforhold. Præpositionsgruppen kan betegne
  - 2.1. **sted**
  - 2.2. **tid**
  - 2.3. **måde, middel, grund, anledning, følge**

3. Præpositioner indgår i **semantiske relationer med andre aktanter** således, at den ved et andet sætningsled betegnede genstand og den ved regimen betegnede genstand indgår i⁹
  - 3.1. en **intralokal** relation (ved hvilevb)
  - 3.2. en **translokal** relation (ved bevægelsesvb)
  - 3.3. en **ikke-lokal** relation (ikke-konkrete vb)

Ved hjælp af disse tre syntaktisk-semantiske relationer kan der udarbejdes mere velstrukturerede ordbogsartikler for tyske præpositioner med dobbeltrektion. Præpositioners hovedbetydninger skal naturligvis fortsat stå på et fremtrædende sted, fx i et 'hoved', og de grammatiske egenskaber skal så gøres transparente for brugerne i en 'hale'¹⁰.

Über

- A Hovedbetydninger anføres og/eller illustreres i et 'hoved': ...
- B 'Hale'
1. **Valensbundet sætningsled**
    - 1.1. **Valensbundet adverbial** ved verber, der betegner **bevægelse**: *über + akk.* über die Brücke fahren, über den Stein stolpern, einen Teppich über jmdn decken, eine Jacke über den Stuhl legen; der Fluß tritt über die Ufer
    - 1.2. **Valensbundet adverbial** ved verber, der betegner **hvile**: *über + dat* das Bild hängt über der Tür; es lag eine Decke über dem Tisch; Sie wohnen über der Straße. Sie trägt einen Mantel über dem Kleid
    - 1.3. **Præpositionsobjekt**: *über + akk.* über jmdn, etw. fluchen, sich freuen, wachen, sprechen, ...
  2. **Frit adverbial**
    - 2.1. Adverbialet betegner **stedet**, hvor handlingen sker: *über + dat.* es regnete über den Gärten; er hatte die Hände über der Brust gefaltet
    - 2.2. Adverbialet betegner **tiden**, hvor handlingen finder sted
      - 2.2.1. *über + dat.* (= während) über der Arbeit schief er ein; seine Mutter ist über seiner langen Reise gestorben
      - 2.2.2. *über + akk.* (= in+D) über acht Tage kehrt er wieder zurück (= während) über das Wochenende segelt er
    - 2.3. Adverbialet betegner **årsag** *über + dat.* (= infolge) über dem Lärm aufwachen; über dem Streit ging die Freundschaft in die Brüche;
    - 2.4. Adverbialet betegner **middel** (= via) *über + akk.* er bekam den Anruf über einen Freund; der Zug fährt über Mannheim; einen Anruf über alle Sender bringen;
  3. **Fraseologismer**
über + akk. über Gebühr; Fehler über Fehler; über Berg und Tal; über die (alle) Maßen; über alles; über kurz oder lang; über und über;
  4. Øvrige funktioner ....

Dette udkast til 'halen' af en præpositionsartikel viser, hvordan man kan *integrere grammatik* i grammatiktunge ordbogsartikler. Med udgangspunkt i en artikelstruktur med 'hoved' og 'hale' kan der i halen etableres et informativt og instruktivt samspil mellem de udvalgte eksempler og beskrivelsen af de syntaktisk-semantiske konstruktioner, de illustrerer. Med en sådan ordbogsartikel *præsenteres grammatiske informationer* hensigtsmæssigt og brugervenligt, og de står under et opslagsord, hvor brugerne kan forventes at søge¹¹.

Ved grammatiktunge ordbogsartikler kan det endvidere være praktisk at henvise til et selvstændigt grammatikafsnit i ordbogen, hvor brugeren så kan få en nærmere forklaring til (glemte) grammatiske kategorier. Ved tyske præpositioner kunne der således henvises til et afsnit, hvor akkusativ-dativrektion omtales og de anvendte syntaktisk-semantiske begreber bliver forklaret. Leksikograferne skal (bør) jo alligevel med henblik på udarbejdelsen af ordbogen lave en grammatik, som udgør grundlaget for de grammatiske informationer i ordbogen, så hvorfor ikke også i selve ordbogen præsentere udvalgte dele af den grammatik, der lægges til grund for beskrivelsen af de grammatiske ord og de øvrige grammatiske informationer.

5. Grammatiske informationer i universalordbøger

Integration af grammatiske informationer i en ordbog kan ske på mange måder og mange steder i en ordbog, og der vil være forskellige opfattelser af, hvad der skal gælde som ordbogsrelevant grammatik. Det er ren retorik at spørge, om universalordbøger for modersmål og fremmedsprog forventes at indeholde fyldestgørende og opdaterede grammatiske informationer, men det er reelt at spørge, om de kan forventes at indeholde selvstændige grammatikafsnit.

Der forekommer allerede i praksis universalordbøger med et selvstændigt grammatikafsnit, som eksisterer uafhængigt af ordbogen som ordbog, og som slet ikke bruges til noget som helst i ordbogsartiklerne. Sådanne grammatikafsnit udfylder tydeligvis et behov, eftersom ordbøgerne vistnok sælger godt.

Så er der blot tilbage at overveje, om man i universalordbøgerne kunne strukturere grammatiktunge artikler bedre ved at forsyne ordbogen med en selvstændig grammatikdel, som der kunne gives referencer til i ordbogsartiklerne. Anvendt på de nævnte ordbøger ville en sådan integreret grammatik i ordbøgerne eksempelvis betyde:

- at Dudengrammatikkens valensmønstre også blev brugt i DUDEN-ordbøgerne.
- at valensmønstrene i POLITIKEN NUDANSK ORDBOG også blev brugt i ordbogsartiklerne.
- at reglerne for tyske præpositioners rektion fremgik både af ordbogsartiklerne for præpositioner og af et selvstændigt grammatikafsnit, og at der var krydshenvisninger fra ordbogsartikler til grammatikdelen i fx GADS DANSK/TYSKE ordbog og i fx GYLDENDALS nye DANSK/TYSKE ORDBOG.

Dermed ville man få integreret grammatiske informationer i ordbogsdelen og få præsenteret flere grammatiske informationer under opslagsordene.

Noter

- 1 Præpositioner slås relativt tit op i ordbøger, jvf. den store brugerundersøgelse, som H. E. Wiegand har gennemført og publiceret resultater fra i afhandlingen 'Fragen zur Grammatik in Wörterbuchbenutzungsprotokollen. Ein Beitrag zur empirischen Er-

- forschung der Benutzer einsprachiger Wörterbücher'. In: H. Bergenholtz, J. Mugdan (Hrsg.): *Grammatik und Lexikographie. Akten des Essener Kolloquiums zur Grammatik im Wörterbuch...* Lexicographica. Series Maior. 1985. S. 20 - 98 (se s. 88 ff.). I dette i øvrigt udmærkede samleværk har Burkhard Schaefer i 'Zur Beschreibung der Präpositionen im einsprachigen deutschen Wörterbuch' (s. 278 - 307) beskrevet, hvorledes præpositioner defineres og praktisk behandles i nyere tyske ordbøger.
- 2 Se litteraturlisten for nyere danske og tyske ordbøger med selvstændige grammatik-afsnit.
  - 3 Udtrykket *universalordbog* vælger jeg her at forstå som en modsætning til *specialordbøger*, der gør én informationstype til hovedsagen, fx er retskrivnings-, udtale-, synonym-, valens-, frekvensordbøger eksempler på specialordbøger. På tysk taler vi om *Gesamtwörterbücher* og *Spezialwörterbücher*, jvf. Hans-Peder Kromann, 'Wörterbücher und ihre Benutzer. Wörterbücher mit Deutsch als Objektsprache'. In: V. Ägel/ R. Hessky (Hgg.) *Offene Fragen - offene Antworten in der Sprachgermanistik*. Tübingen 1992, 151 - 164.
  - 4 Indeks **V 800** er i ordbogens valensafsnit fastsat til at stå for **Subj. + Vb + Präobj.** med typeeksemplet *seine Aussage beruht auf Wahrheit*. Læg mærke til, at her kan man ikke på eksemplet se, om *auf* styrer akkusativ eller dativ.
  - 5 Wahrig har hentet inspiration i engelsk leksikografi, der har en længere tradition for at bringe *verb patterns* i deres ordbøger for udlændinge.
  - 6 Præpositioner i tosprogsordbøger lader jeg ligge i denne sammenhæng, fordi kravet om ækvivalens medfører et par ekstra spørgsmål, som der ikke er plads til at diskutere her. I den lille artikel 'Zur Syntax im Übersetzungswörterbuch' In: *Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik*. Sonderband 3, 1987, s. 142 - 150, samt i artikel 287 'Grammatical Constructions in the Bilingual Dictionary' (sammen med Th. Riiber, P. Rosbach) i *Wörterbücher. Dictionaries. Dictionnaires. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie...* Dritter Teilband 1991, 2770 - 2775, har jeg fremlagt synspunkter på grammatiske informationer i tosprogsordbøger. Eksempler med præpositioner i tosprogsordbøger findes i Gitte Baunebjerg Hansen *Artikelstruktur im zweisprachigen Wörterbuch. Überlegungen zur Darbietung von Übersetzungsäquivalenten im Wörterbuchartikel*. Tübingen 1990. (Lexicographica. Series Maior 35), side 166ff og 184ff.
  - 7 Det vil her være for pladskrævende både at gengive og gennemgå hele ordbogsartiklen. Jeg har udvalgt et enkelt eksempel fra hver af de fremanalyserede betydninger, men har ikke gengivet selve betydningsangivelsen. Interesserede henvises til at studere de originale ordbogsartikler for præpositioner.
  - 8 I WAHRIG DEUTSCHES WÖRTERBUCH hovedinddeles *über*-artiklen ganske vist ud fra kasusrektion <Akkusativ> og <Dativ>, men der formuleres alligevel ikke nogen regel for, hvornår præpositionen styrer akkusativ og hvornår dativ.
  - 9 Begreberne intralokal og translokal er lånt fra P. Jørgensen *Tysk Grammatik I - III*. København 1992. (II, 103 - 174).

- 10 For en udførlig introduktion til 'hoved' og 'hale' i dansk leksikografi henvises til Gitte Baunebjerg Hansen (jvf. ovenfor, note 6), se især side 102 ff.
- 11 Der kan selvfølgelig - som vi har set det i WAHRIG-dtv - være en lille selvstændig syntaksdel med valensmønstre, som der så henvises i ordbogsartiklerne.

Ordbøger

Danske og tyske ordbøger med selvstændige grammatikafsnit

- 1993: *Dansk-Tysk Ordbog. Undervisning.* Af Grethe Hjorth. Sproglig konsulent Ingeborg Zint. Hovedredaktør Jens Axelsen. 1. udgave. Gyldendal, København. 800 s. Ingeborg Zint: *Grammatik.* S. 758 - 800.
- 1990 *Politikens Nudansk Ordbog.* Redaktion: Christian Becker-Christensen, Peter Widell. 14. udgave. København 1990 (¹1953) 1160 s. (Lars Heltoft): *Grammatisk oversigt.* S. 47 - 68.
- 1989 *Deutsches Universalwörterbuch. 2., völlig neu bearb. u. stark erw. Aufl.* Hrsg. u. bearb. v. Wiss. Rat u. d. Mitarb. der Dudenred. unter Leitung von Günther Drosdowski. Dudenverlag. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich. 1989. 1816 s.
Kurze Grammatik der deutschen Sprache. S. 15 - 48.
- 1987 *Tysk-dansk, dansk-tysk.* Redaktion: Henning Poulsen. Konsulenter Hans-Peder Kromann, Monika Jensen. 1. udgave. Gad, København 1987. 823 s. Hans-Peder Kromann: *Tysk grammatik.* S. 789 - 823.
- 1978 *dtv-Wörterbuch der deutschen Sprache.* Hrsg. v. Gerhard Wahrig in Zus. m. zahlr. Wiss. u. a. Fachl. Deutscher Taschenbuchverlag, München 1978. 943 s.
Tabellen zur Formenbildung und Syntax. S. 14 - 33.
- 1966 Gerhard Wahrig: *Das große deutsche Wörterbuch.* Hrsg. in Zus. m. zahlr. Wiss. u. a. Fachl. Mit einem "Lexikon der deutschen Sprachlehre". Bertelsmann, Gütersloh 1966.
- 1975 *Lexikon der deutschen Sprachlehre:* Spalte 46 - 250. (Af 4321 spalter)
- 1937 *Dansk-Tysk Ordbog.* Udarbejdet af J.J. Siegler. 431 s. Berlingske Forlag, København.
J.J. Siegler: *Grammatik.* 417 - 429.